

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-890

01.04.2016

Кабінет Міністрів України

Надсилаємо адресований Кабінету Міністрів України депутатський запит народного депутата України Бублика Ю. В., оголошений на засіданні Верховної Ради України 1 квітня 2016 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Верховній Раді України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 4 арк. у 1 прим.

В. ГРОЙСМАН

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

Вих. № 135/08

«30» 03 2016 р.

Кабінет міністрів України

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

Щодо непрозорого використання бюджетних коштів при створенні центрів з надання безоплатної правової допомоги, низьку результативність роботи з надання таких послуг та попередження корупційних схем при проведенні даних процедур

До мене, як народного депутата України, надходять численні звернення щодо роботи центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, непрозорого використання бюджетних коштів та присутність корупційних схем при проведенні даних процедур.

Перекоаний, що гарантоване Конституцією України право кожного на отримання правової допомоги має бути реалізоване, однак, порядок його реалізації, підстави та способи надання безоплатних правових послуг не повинно перетворюватися на «піаркомпанію», започатковану попередньою владою, зокрема з ініціативи тодішнього керівництва Міністерства юстиції України шляхом розроблення ними проекту Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 року № 3460-УІ, який було прийнято Верховною Радою VI скликання. На сьогодні кожному українцю відомі намагання тодішньої влади запровадити псевдореформи, у тому числі соціального спрямування, за рахунок яких їм вдалося фактично розкрати державну казну та заволодіти мільярдними сумами коштів, і немає сумнівів, що програма безоплатної правової допомоги є однією із таких корупційних схем, яка успішно анонсується теперішнім керівництвом Мін'юсту не інакше, як панацея від усіх наших правових негараздів, отримуючи при цьому безліч критичних зауважень.

Свідченням цьому є те, що останнім часом серед громадськості та в правничих колах питання безоплатної правової допомоги обговорюється все більше і більше, що пов'язано, у першу чергу, з її вибірковою доступністю для пересічного громадянина та низькою результативністю.

Зокрема, вказаним Законом передбачено створення двох взаємопов'язаних складових системи безоплатної правової допомоги: первинної та вторинної. Первинна безоплатна правова допомога охоплює такі види правових послуг, як: надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складання заяв, скарг та інших документів правового характеру (окрім процесуальних); надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації. Вторинна правова допомога включає наступне: захист від обвинувачення; здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах та органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складання документів процесуального характеру.

Цим же Законом встановлено що первинна безоплатна правова допомога надається всім особам, які перебувають під юрисдикцією України, в той же час право на вторинну безоплатну правову допомогу має лише певна категорія громадян, зокрема: малозабезпечені особи; діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; безпритульні діти; діти, які можуть стати чи стали жертвами насильства в сім'ї; особи, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців»; ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною; особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань (стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом); реабілітовані особи.

Крім того, таке право мають особи, до яких: застосовано адміністративне затримання або адміністративний арешт; підозрювані у вчиненні злочину особи, які затримані органами дізнання та слідства; особи, до яких, як запобіжний захід, обрано взяття під варту; особи, у справах щодо яких, відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу України, є обов'язковою участь захисника.

За таких обставин, громадяни, що не входять до вказаного переліку, правом на вторинну безоплатну правову допомогу скористатися не можуть, що суперечить положенням Конституції України, якою отримання правової допомоги гарантовано кожному громадянину, та породжує соціальну несправедливість щодо незахищених верст населення, які її потребують. При цьому не враховується, що права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги позбавляються й особи, пенсія чи дохід яких лише на 1,00 грн. перевищує встановлений прожитковий мінімум, що, звісно, не робить їх заможними особами, проте виводить із переліку осіб, які можуть таким правом скористатися. І нікого не хвилює, що судовий збір за подання позовної заяви складає близько 550,00 грн., тобто більше ніж в 500 разів перевищує оту надлишкову гривню. І вигідно це для корумпованих державних структур, бо більшість громадян держави мають саме такий дохід – на 1-2 гривні більше за прожитковий мінімум, а отже, працівники центру свою заробітну плату отримують, навіть не надавши допомогу жодному громадянину, і становитиме вона аж ніяк не 1 гривню.

Також недосконалість системи безоплатної правової допомоги доводить і те, що під час затримання високопосадовців або інших осіб за скоєння злочинів із використанням службового становища, у тому числі отримання неправомірної вигоди у мільйонних сумах їм також надається безоплатна правова допомога через залученого адвоката, який надає таку допомогу.

Особливу увагу хочу звернути на діяльність вже утворених, а також передбачених цією програмою нових центрів з надання вторинної безоплатної правової допомоги із залученням відповідних фахівців та на конкурсній основі адвокатів (постійно, за контрактом, або тимчасово, на підставі договору), зокрема, на якість надання ними правових послуг.

Законом передбачено, що адвокати повинні пройти відповідний конкурс, після чого будуть включені до одного з реєстрів адвокатів, які надають вторинну безоплатну правову допомогу на постійній основі, за контрактом, або ж на тимчасовій основі, на підставі договору. Крім того, під час призначення адвоката на постійній основі, за контрактом, буде враховуватись його спеціалізація, досвід роботи, навантаження, складність справ, у яких адвокат бере участь.

Фахівці, з якими укладено договір, зобов'язані надавати високоякісну допомогу в обсязі та строки, визначені договором. При цьому до адвокатів, які неналежно виконуватимуть свої зобов'язання за умовами договору та не дотримуватимуться порядку надання вторинної безоплатної правової допомоги, будуть застосовуватися заходи у вигляді виключення з Реєстру адвокатів, а також прийняття рішення щодо його заміни.

Проте, наразі вже є судова практика повернення процесуальних документів, підготовлених в рамках надання безоплатної вторинної правової допомоги (зокрема позовів), через їх неналежне оформлення, що, на мою думку, багато говорить про професійний рівень адвокатів та якість наданих ними послуг.

Звісно, існуюча процедура набуття права на адвокатську діяльність чітко визначена положеннями Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», натомість, державні органи, які впроваджують цю програму, намагаються самотійно робити «кастовий» відбір адвокатів до центрів надання безоплатної правової допомоги, на яких, в подальшому, буде здійснюватися певний тиск через їх матеріальну залежність.

Вважаю, що саме фінансування за рахунок бюджетних коштів центрів безоплатної правової допомоги є ключовим питанням у цих процедурах, оскільки в нашій державі це є передумовою для корупції та «відмивання» бюджетних коштів.

В підтвердження вказаного зазначу, що на сьогодні з державного бюджету вже виділені та продовжують виділятися значні суми коштів на оплату та відшкодування витрат адвокатів з надання безоплатної правової допомоги, а ще більше спрямовано на придбання, ремонт приміщень для створених центрів, забезпечення їх відповідними оргтехнікою, меблями,

канцелярським приладдям, папером, журналами тощо. При цьому ці видатки вже становлять мільйонні суми.

Звісно, в цих цифрах дуже важко прослідкувати корупційну складову або інші фінансові зловживання, однак, такі великі витрати аж ніяк не можна зрозуміти, коли держава потерпає від економічної кризи та знаходиться у стані війни.

Наразі є багато прихильників існуючої моделі безоплатної правової допомоги, але необхідно звернути увагу на те, що вона потребує суттєвих змін як у визначенні майнового стану осіб, яким вона може бути надана, так і у контролі роботи адвокатів та їх фінансуванні з використанням бюджетних коштів.

На сьогодні очікуваної та адекватної реакції на вказані негативні тенденції, які пов'язані із реалізацією програми надання безоплатної правової допомоги з боку Кабінету Міністрів України, фінансових та правоохоронних органів немає, відповідно, порушуються принципи соціальної справедливості та рівність умов при наданні правових послуг, гарантованих державною та прийнятим законом, отже є зрозумілим та прогнозованим масове невдоволення громадян такими діями державних органів, що ганебно впливає на імідж України та гальмує її демократичний розвиток.

З урахуванням викладеного та керуючись статтею 86 Конституції України, частиною 2 статті 15 Закону України «Про статус народного депутата України»,

ПРОШУ:

1. Доручити проведення перевірки правомірності та цільового використання бюджетних коштів при здійсненні державних закупівель при відкритті та укомплектуванні створених центрів з надання безоплатної правової допомоги, дотримання встановленого порядку оплати послуг залучених адвокатів, в залежності від результатів їх роботи, попередження корупційних проявів у цих процедурах та втрат бюджетних коштів.

2. Сприяти широкому висвітленню в засобах масової інформації механізму реалізації положень програми з надання безоплатної правової допомоги, прозорості її фінансування та використання бюджетних коштів, а також якості наданих послуг та забезпечення захисту прав громадян.

3. Забезпечити внесення змін до чинного законодавства в Україні з метою недопущення порушення права на отримання безоплатної правової допомоги малозахищеними верствами населення, зокрема пенсіонерами, самотніми громадянами, враховуючи, окрім сум отриманих ними пенсій (доходу), інші фактори, що впливають на реалізацію їх прав, як то: ставки судового збору, розмір інфляції та рівень життя.

З повагою

Народний депутат України

Юрій БУБЛИК

посв. №343